

39 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η επιχείρηση απόβασης, η ηρωική άμυνα, ο θλιβερός λόγος του Μακάριου στον ΟΗΕ

Ο Ελληνισμός τιμά σήμερα τους πεσόντες της τουρκικής εισβολής του 1974 και ζητά δικαίωση.

Στις 5.30 το πρωί, ώρα που άρχισε η εισβολή του Αττίλα, ήχησαν οι σειρήνες στις ελεύθερες περιοχές και θύμησαν σε όλους ότι η ευημερία και η ζωή είναι προσωρινή. Ο Ελληνισμός είναι αιώνιος...

Στις 08.00 τελέστηκε στο στρατιωτικό κοιμητήριο στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των πεσόντων αξιωματικών και οπλιτών κατά την τουρκική εισβολή του 1974.

Στις 10:00 εψάλη από τον Ιερό Ναό Παναγίας Φανερωμένης προϊσταμένου του Αρχιεπισκόπου Κύπρου, στην παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας και άλλων επισήμων, παράκληση για την απελευθέρωση της νήσου από τον Τούρκο εισβολέα.

Συν Αθηνά και χείρα κίνει...

Στα κατεχόμενα πραγματοποιούνται εορτασμοί και στρατιωτική παρέλαση στη παρουσία μελών της τουρκικής κυβέρνησης.

Τριανταεννέα χρόνια μετά την εισβολή στο δεύτερο ελληνικό κράτος, την Κύπρο το defencenet.gr παρουσιάζει άγνωστες λεπτομέρειες από την εισβολή της 20ης Ιουλίου 1974, όπως προέκυψαν από την έρευνα του ιστορικού και συνεργάτη του defencenet.gr, Σταύρου Καρκαλέτση.

Στην έρευνα παρουσιάζονται άγνωστες πτυχές από τις τουρκικές προετοιμασίες, την επιχείρηση της εισβολής, την τουρκική αντίσταση, το μεγάλο λάθος του Μακάριου στην ομιλία του στον ΟΗΕ που νομιμοποίησε την τουρκική εισβολή και τις ηρωικές μάχες των Ελληνοκυπρίων και των Ελλαδιτών που παρά το γεγονός ότι εγκαταλείφθηκαν σχεδόν αβοήθητοι από την μεταβατική κυβέρνηση των Αθηνών κατάφεραν να σταματήσουν τις τουρκικές ορδές πριν καταλάβουν ολόκληρο το νησί.

Ποιος να ξεχάσει τις σύγχρονες Θερμοπύλες του στρατοπέδου της ΕΛΔΥΚ; Ποιος να ξεχάσει τη αποστολή "Νίκη"; Ποιος να ξεχάσει την μάχη της Αμμοχώστου; Ποιος να ξεχάσει τον Συνταγματάρχη Πυροβολικού (αντιστράτηγο πλέον, μετά θάνατον) Στυλιανό Καλμπουρτζή και τόσους άλλους Έλληνες αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και οπλίτες που μαζί με τους Κύπριους αδελφούς τους έδωσαν - όπως οι όρκοι προς το Έθνος επιτάσσουν - την ζωή τους για να αντιμετωπίσουν τον εισβολέα;

Προσέξτε την φωτογραφία: Είναι αντεπίθεση των ΕΛΔΥΚάριων στην μάχη της 7ης Αυγούστου 1974. Από πάνω τους στεφανώνουν ο Λεωνίδας και οι 300, ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος και η αυτοκρατορική φρουρά, ο Παπαφλέσσας και οι 300, ο Δαβάκης και τα παλλικάρια του. Τους στεφανώνουν και τους περιμένουν να περάσουν το κατώφλι της αιώνιας δόξας.

Κανένας δεν ξεχνά και τίποτα δεν ξεχνιέται, ειδικά όσο οι εισβολείς μολύνουν το εθνικό έδαφος...

Δείτε και μερικά χαρακτηριστικά βίντεο: Δείτε το πρώτο βίντεο του βρετανικού συνεργείου που καταγράφει την πτώση των Τούρκων αλεξιπτωτιστών στο

νοτιοανατολικό τμήμα του θύλακα Λευκωσίας – Κιόνελι, κοντά στο χωριό Χαμίτ Μάνδρες.

Δημιουργούν αεροπρογεφύρωμα σε μία φιλική περιοχή και τους υποδέχονται ως ελευθερωτές οι Τουρκοκύπριοι. Σκηνές από το μέλλον στην Θράκη; Από εμάς εξαρτάται...

Ας δούμε τα βασικά σημεία της έρευνας:

"Την Τρίτη 16 Ιουλίου 1974, μετά από τετράωρη σύσκεψη στο Γενικό Επιτελείο της Τουρκίας, τροποποιήθηκαν τα υφιστάμενα σχέδια και αποσαφηνίστηκε το τελικό σχέδιο της εισβολής, αυτό ακριβώς που εφαρμόστηκε. Τούρκος επιτελής:

«Εγκαταλείψαμε το προηγούμενο σχέδιο, που προέβλεπε απόβαση στην περιοχή Μπογάζ, 36 χιλιόμετρα βόρεια της Αμμοχώστου. Και ευτυχώς, διότι πληροφορηθήκαμε εκ των υστέρων ότι οι Έλληνες είχαν λάβει αυξημένα μέτρα εκεί. Απόβαση στον κόλπο Αμμοχώστου θα ήταν επικίνδυνο εγχείρημα.

Οι Έλληνες ήλεγχαν τον δρόμο Αμμοχώστου – Λευκωσίας με πολλές δυνάμεις και, επιπλέον, επειδή ήταν Ιούλιος, υπήρχαν χιλιάδες τουρίστες στην περιοχή. Μερικές εκατοντάδες Τούρκοι στρατιώτες, που θα αποβιβάζονταν σε μία τέτοια πόλη, θα χάνονταν. Γι' αυτό επιλέξαμε μία μικρή παραλία δυτικά της Κυρήνειας, παρότι η οροσειρά του Πενταδάκτυλου θα δυσχέραινε την προώθηση.

Αποφασίστηκε επίθεση και από αέρος και από θαλάσσης. Το σχέδιο προέβλεπε δύο φάσεις: τη γραμμή «Σαχίν» (γεράκι) και τη γραμμή «Αττίλα». Τα συντάγματα πεζικού, τα οποία 9α αποβιβάζονταν στην περιοχή Κυρήνειας, 9α ενώνονταν με το τρίγωνο (σ.σ.: εννοεί τον θύλακα), βάθους 22 χιλιομέτρων, το οποίο θα οδηγούσε από την Κυρήνεια στη Λευκωσία».

Η Τουρκία ανέθεσε το Βάρος της εισβολής στην 28 και στην 39 Μεραρχίες, καθεμία από τις οποίες διέθετε τρία συντάγματα. Μεγάλος αναλογικά υπήρξε ο αριθμός των Ειδικών Δυνάμεων που διατέθηκαν: μία ταξιαρχία αλεξιπτωτιστών και ένα σύνταγμα καταδρομών. Τέλος, συμπεριλήφθηκε μέρος της 5ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας και μικρή δύναμη πεζοναυτών, 400 ανδρών. όλη η προαναφερθείσα δύναμη άγγιζε τους 36-38.000 άνδρες. Από πλευράς αρματικής υποστήριξης, προβλεπόταν η διάθεση 160 αρμάτων Μ-47 και Μ-48. Από αέρος, θα συμμετείχαν 80 μαχητικά αεροσκάφη, από τα οποία τα μισά και πλέον ήταν τύπου Ρ-100.

Στις 17 Ιουλίου συγκεντρώθηκαν στο λιμάνι της Μερσίνας τα αποβατικά και αρματαγωγά σκάφη που θα μετέφεραν το πρώτο αποβατικό κύμα, τα οποία συναποτελέσαν το 50 Σύνταγμα Πεζικού της 39 Μεραρχίας, και οι πεζοναύτες. Την ημέρα αυτή μεταφέρθηκαν στη Μερσίνα και φορτώθηκαν στα σκάφη 50 τόνοι πυρομαχικών. Ταυτόχρονα, όλη η τουρκική επικράτεια καταλήφθηκε από πολεμικό παροξυσμό. Οι πόλεις σείονταν από ανθελληνικές διαδηλώσεις, όπου κυριάρχησε το σύνθημα «μουνταχάλέ» (απόβαση), ενώ ο τουρκικός Τύπος υποδαύλιζε στο έπακρο τα πλήθη. Τουρκική πηγή ανέφερε σχετικά:

«Σε όλα τα σημεία της χώρας υπήρχε μία γενική κατάπληξη, η οποία σιγά – σιγά μεταβλήθηκε σε ένα ξέφρενο ξέσπασμα. Ο τουρκικός λαός ξέσπασε γιατί, ενώ τα τελευταία χρόνια ξελαρυγγιαζόταν στα διάφορα συλλαλητήρια, στη συνέχεια επέστρεψε άπραγος στο σπίτι του. Ξέσπασε γιατί τον βασάνιζαν τα αισθήματα που του προξενούσε η οικονομική του υπανάπτυξη. Ξέσπασε εναντίον του Έλληνα, τον οποίο υποτιμούσε, τον έβλεπε, όμως, να προηγείται ως προς την οικονομική και κοινωνική του δομή».

Ήταν τέτοια η μανία του τουρκικού πλήθους, ώστε, όταν εκδηλώθηκε η εισβολή, το πρωινό της 20ής Ιουλίου, σημειώθηκε κοσμοσυρροή στα στρατολογικά γραφεία των Αδάνων. Χιλιάδες Τούρκοι, μαινόμενοι, προσήλθαν εθελοντικά και ζητούσαν φορτικά οπλισμό και επιβίβαση για την Κύπρο. Ο λόγος στον έγκυρο Τούρκο δημοσιογράφο Μεχμέτ Αλί Μπιράντ: «Οι αξιωματικοί βρίσκονταν σε μεγάλη ένταση. Διατηρούσαν αμφιβολίες. Φοβήθηκαν πως ο Ετσεβίτ, όπως και οι προκάτοχοι του, θα μετάνιωνε την τελευταία στιγμή. Πολλοί πίστεψαν ότι κάναμε απλή επίδειξη δύναμης. Οι προετοιμασίες όμως προχωρούσαν. Η περιοχή Αδάνων – Μερσίνας ήταν κατάμεστη από μονάδες πεζικού και τεθωρακισμένα. Απαγορεύθηκαν οι επισκέψεις τουριστών στις περιοχές Αναμούρ και Μερσίνας και επιβλήθηκε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης στους όμορους νομούς. Με την εκ δήλωση του πραξικοπήματος ανακλήθηκαν όλες οι άδειες αξιωματικών και οπλιτών».

Από τις 18 Ιουλίου παρατηρήθηκε έντονη δραστηριότητα σε όλα τα αεροδρόμια της νότιας Τουρκίας, κυρίως δε σε αυτό των Αδάνων. Στην περιοχή κατέφθασαν τα συντάγματα καταδρομών και αλεξιπτωτιστών, που θα χρησιμοποιούντο. Η ΚΥΠ, βάσει συνεχών υποκλοπών, τις οποίες διενεργούσαν τα κλιμάκια της Κύπρου, πιστοποίησε διαρκή ανταλλαγή σημάτων μεταξύ της τουρκοκυπριακής στρατιωτικής διοίκησης της Λευκωσίας και της Μερσίνας.

Το ΓΕΕΦ διαπίστωσε από πλευράς του συνήθεις δραστηριότητες, ιδίως στον κεντρικό θύλακα Λευκωσίας – Κιόνελλι. Η ΤΟΥΡΔΥΚ και τα τάγματα Τουρκοκυπρίων τέθηκαν σε επιφυλακή. Προετοιμάστηκε ο διάδρομος προσγείωσης στην Αγύρτα, εντός του θύλακα, προς υποδοχή μεταγωγικών της Τουρκικής Αεροπορίας.

Οι Τουρκοκύπριοι οδήγησαν λεωφορεία στην περιοχή: ήταν αυτά που θα προωθούσαν τις αερομεταφερόμενες δυνάμεις στα προκαθορισμένα σημεία άμυνας, περιμετρικά του θύλακα. Την ίδια ημέρα, οι ξένοι τουρίστες, οι οποίοι παραθέριζαν στη Βόρεια πλευρά της Κύπρου, εγκατέλειψαν την περιοχή βάσει των οδηγιών που έλαβαν από τις πρεσβείες τους.

Οι προετοιμασίες κορυφώθηκαν στις 19 Ιουλίου, παραμονή της εισβολής. Νωρίς το πρωί ολοκληρώθηκε η επιβίβαση των μονάδων στα αποβατικά σκάφη και η νηοπομπή ετοιμάστηκε προς απόπλου. Αποτελείτο από 20 περίπου μέσα και γενικής χρήσης αποβατικά, αρματαγωγά περιορισμένης μεταφορικής ικανότητας (έως τρία άρματα) και ένα μεγάλο αρματαγωγό. Για την προστασία της νηοπομπής το Τουρκικό Ναυτικό διέθεσε πέντε αντιτορπιλικά.

Η επιβιβασθείσα δύναμη ανήλθε στους 3.200 περίπου άνδρες: το 50 Σύνταγμα Πεζικού και ένα τάγμα πεζοναυτών. Ο αριθμός των αρμάτων μάχης παρέμεινε ανεξακρίβωτος, ήταν, όμως, αναμφίβολα μικρός.

Η νηοπομπή εξήλθε του λιμανιού της Μερσίνας στις 17.00, κατ' άλλες μαρτυρίες και νωρίτερα, υπό τις επευφημίες χιλιάδων λαού, καταληφθέντων από ανθελληνικό μένος. Χαρακτηριστικά, αναφέρθηκε ότι το πλήρωμα του ελληνικού εμπορικού πλοίου «Εμπρός», το οποίο βρισκόταν ελλιμενισμένο στην ίδια πόλη, κινδύνευσε να λιντσαρισθεί από το μαινόμενο πλήθος. Οι Έλληνες ναυτικοί θεωρήθηκαν ύποπτοι για κατασκοπεία και το «Εμπρός» ρυμουλκήθηκε σε μία προβλήτα. Ο ασύρματος του πλοίου υποχρεώθηκε σε σφράγιση και η γαλανόλευκη υπεστάλη.

Από το πρωί, όλα τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία μετέδιδαν τις προετοιμασίες των Τούρκων, ενώ το BBC προέβαλε και εικόνες από τον απόπλου, στις 17.30. Η αντίδραση σε Αθήνα και Λευκωσία παρέμεινε, από την ημέρα του πραξικοπήματος έως

και την παραμονή της εισβολής, ανεξήγητα απαθής. Αυτό που γνώριζε όλος ο κόσμος και τα διεθνή μέσα ενημέρωσης και το οποίο θεωρούσαν δεδομένο, ότι δηλαδή επέκειτο τουρκική εισβολή, στο ΑΕΔ αντιμετώπισθηκε με αδιαφορία και ειρωνικά σχόλια του τύπου «κάνουν ασκήσεις».

Το στρατιωτικό καθεστώς των Αθηνών εμφανίσθηκε πεπεισμένο ότι οι Τούρκοι θα περιόριζαν τις αντιδράσεις τους σε κινήσεις εντυπωσιασμού. Υπήρξαν, εξάλλου, και τα γεγονότα νωρίτερα των κρίσεων του 1964 (οπότε οι Τούρκοι αντέδρασαν μόνο με αεροπορικούς βομβαρδισμούς) και του 1967 (όταν δεν προχώρησαν τελικά σε απόβαση, αφού, όμως, οι όροι τους για αποχώρηση της ελληνικής μεραρχίας έγιναν δεκτοί). Παρά τις πληροφορίες, οι οποίες κατέφθαναν πλέον συνεχώς στο ΑΕΔ και την ΚΥΠ, η Αθήνα καθησύχαζε τη Λευκωσία.

Στη “νάρκωση” της ελληνικής πλευράς συνέβαλαν με έξυπνο τρόπο οι Τούρκοι: στην Άγκυρα ανακοινώθηκε ότι η Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση θα συνερχόταν το Σάββατο 20 Ιουλίου, προς λήψη απόφασης. Παγιώθηκε έτσι η εκτίμηση ότι η Τουρκία δεν θα έπραττε τίποτε ως τότε, ενώ στην πραγματικότητα η απόφαση για εισβολή ήταν ήδη ειλημμένη.

Στις 18 Ιουλίου, τηλεγραφήματα που κατέφθασαν στην Αθήνα από τις ελληνικές πρεσβείες στο Λονδίνο και τη Βόννη, πιστοποίησαν τις τουρκικές προετοιμασίες. Ομοίων εκτιμήσεων πληροφορίες διοχετεύθηκαν και από το κλιμάκιο των Ελλήνων αξιωματικών, οι οποίοι υπηρετούσαν στη Σμύρνη, στο εκεί Στρατηγείο του ΝΑΤΟ. Παρόλα αυτά, το ΑΕΔ ουδέν έπραξε, σε προληπτικό έστω επίπεδο. Τόσο στον κυπριακό όσο και στον ελλαδικό χώρο δεν λήφθηκαν τα στοιχειώδη, έστω, μέτρα ετοιμότητας. Αντίθετα, οι Τούρκοι οργανώθηκαν τόσο στην Κύπρο, όσο και σε γενικότερο επίπεδο, για ενδεχόμενο γενικευμένης σύγκρουσης.

Στο νησί, το ΓΕΕΦ επικέντρωσε όλες αυτές τις ημέρες την προσπάθεια του στην παγίωση του νέου καθεστώτος. Ασχολείτο με την επιτήρηση των συλληφθέντων μακαριακών και τη συγκέντρωση του οπλισμού τους. Στις 19 Ιουλίου, παρατηρήθηκαν ορισμένες μεμονωμένες και, ως εκ τούτου, ασυντόνιστες πρωτοβουλίες, προς αντιμετώπιση της ορατής πλέον απειλής: ο ταξίαρχος Μιχάλης Γεωργίτης, ο οποίος είχε αντικαταστήσει εκτάκτως τον αρχηγό ΓΕΕΦ, αντιστράτηγο Ντενίση, διέταξε περιορισμένη επιστράτευση συγκεκριμένων ειδικοτήτων. Ως το βράδυ, τα κατά τόπους αστυνομικά τμήματα επέδωσαν τα φύλλα ατομικής πρόσκλησης.

Όφειλε, όμως, να λάβει ευρύτερα μέτρα, προς άμεση εφαρμογή του σχεδίου «ΑΦΡΟΔΙΤΗ»: (ταχεία ανάπτυξη των προβλεπόμενων μονάδων στις ακτές, διασπορά των υπόλοιπων, άμεση επάνδρωση πυροβολείων και πολυβολείων, στρώση ναρκοπεδίων). Αναφέρθηκε χαρακτηριστικά ότι διμοιρία Μηχανικού, η οποία εστάλη το βράδυ της 19ης Ιουλίου σε παραλία νότια της Αμμοχώστου προς ναρκοθέτηση της, εμποδίστηκε από τον στρατιωτικό διοικητή της περιοχής, να υλοποιήσει το σχέδιο.

Ο συνταγματάρχης Κομπόκης, διοικητής Καταδρομών, προέβη επίσης σε κλήση αριθμού ανδρών, παρόλο που και οι τρεις μοίρες καταδρομών του νησιού δεν είχαν επιστρέψει στα στρατόπεδα τους αλλά παρέμεναν στη Λευκωσία, προς στήριξη του νέου καθεστώτος. Στην ύψιστη δυνατή ετοιμότητα τέθηκαν τα αντιαεροπορικά των μοιρών πυροβολικού κατόπιν διαταγής της αρμόδιας Διοίκησης.

Στον Ναύσταθμο Σαλαμίνας, ο αρχηγός Ναυτικού Πέτρος Αραπάκης, με απόρρητο σήμα του διέταξε τον απόπλου των υποβρυχίων «Γλαύκος», «Τρίτων» και «Νηρεύς», τα οποία

εξήλθαν του Ναυστάθμου έπειτα από δύο ώρες με κατεύθυνση προς Ρόδο – Κάρπαθο. Η Ναυτική Διοίκηση Κύπρου έθεσε σε αυξημένη ετοιμότητα τις δικές της δυνάμεις.

Η Ελληνική Αεροπορία είχε κινητοποιηθεί νωρίτερα: ήδη από το απόγευμα της 18ης Ιουλίου, κατόπιν διαταγής του αρχηγού Αεροπορίας, πραγματοποιήθηκε διασπορά αριθμού μαχητικών, με τα πληρώματα σε κατάσταση ετοιμότητας των πέντε λεπτών. Για τις ευθύνες περί της ελλιπούς ανάπτυξης των ελληνικών και ελληνοκυπριακών δυνάμεων μέχρι την εκδήλωση της εισβολής, το Πόρισμα της Βουλής των Ελλήνων επεσήμανε σχετικά:

«Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για την ευθύνη ολόκληρης της ηγεσίας του ΓΕΕΦ, συμπεριλαμβανομένης της Ναυτικής και της Αεροπορικής Διοίκησης Κύπρου. Ομοίως... για όσους αποτελούσαν την ηγεσία των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων... Κατά το πενθήμερο 15ης έως 19η Ιουλίου 1974, ενώ όλα έδειχναν ότι θα πραγματοποιείτο τουρκική εισβολή στην Κύπρο, εφυσύχαζαν στα θέρετρα τους και δεν έλαβαν κανένα μέτρο για την αντιμετώπιση του επικείμενου κινδύνου.

Παρέλειψαν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις της Ελλάδας απέναντι στην Κύπρο, έστω και αυτές τις λίγες που προέβλεπε το σχέδιο... Η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων περιορίστηκε στη συνεχή ανακύκλωση αναληθών πληροφοριών περί ύποπτων κινήσεων μεγάλων αεροπορικών κλπ. δυνάμεων της Σοβιετικής Ένωσης ή άλλων χωρών».

Στις 19 Ιουλίου επίσης, ενώπιον των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, εμφανίστηκε και μίλησε ο Μακάριος. Η ομιλία του επρόκειτο για έναν ανθελληνικό λίβελο, που νομιμοποίησε την εισβολή της επόμενης ημέρας.

Παρατίθενται αυτούσια χωρία της ομιλίας του, όπως καταγράφηκαν στα Πρακτικά: «Το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας παραβίασε αναισθήτως την ανεξαρτησία της Κύπρου. Πρόκειται για εισβολή και η εισβολή συνεχίζεται, διότι υπάρχουν Έλληνες αξιωματικοί στην Κύπρο. Αυτά δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των Ελλήνων της Κύπρου. Οι Τούρκοι της Κύπρου επηρεάζονται επίσης. Η ελληνική χούντα επέκτεινε την δικτατορία της στην Κύπρο. Όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, θεωρώ τον κίνδυνο από την Τουρκία μικρότερο του κινδύνου εκ μέρους των Ελλήνων αξιωματικών».

Τα παραπάνω απαράδεκτα, εκτοξευθέντα από τον Μακάριο επάνω στην οργή του λόγω της ανατροπής του, έδωσαν στην Τουρκία ένα ισχυρό επιχείρημα.

Βέβαια, κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο λόγω των καταγγελιών του Μακαρίου. Στηρίχθηκε, όμως, σε ένα ακόμη ανέλπιστο επιχείρημα που της έδωσε νομικό υπόβαθρο βάσει των όσων είχαν συμφωνηθεί στην Ζυρίχη.

Ο Μπιράντ σχολίασε χαρακτηριστικά: «Η τουρκική αντιπροσωπεία έκανε ότι ήταν δυνατό για να μιλήσει στον ΟΗΕ ο Μακάριος».

Ο Τούρκος πρέσβης στον ΟΗΕ, Οσμάν Ολτσάυ, τόνισε μετά την εκδήλωση της εισβολής: «Η Τουρκία εκπλήρωσε τις νόμιμες υποχρεώσεις της. Δεν πραγματοποίησε εισβολή. Η λέξη εισβολή δεν είναι δική μου. Τη χρησιμοποίησε ο Μακάριος με σκοπό να περιγράψει αυτό το οποίο έπραξε η Ελλάδα».

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ

Την τουρκική νηοπομπή εντόπισε και έθεσε σε παρακολούθηση το ραντάρ του ΣΕΠ, το οποίο βρισκόταν στο βορειοανατολικό άκρο της Κύπρου, στο ακρωτήριο του Αγίου Ανδρέα. Γρήγορα κατέστη αντιληπτό ότι οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν δύο διαφορετικές ομάδες σκαφών. Η μία, παραπλανητική, αποτελείτο από έξι εμπορικά πλοία, τα οποία

έπλεαν με κατεύθυνση νότια-νοτιοανατολική, ώστε να δοθεί η εντύπωση ότι θα εκτελείτο απόβαση στον κόλπο Αμμοχώστου.

Τα μεσάνυχτα, όμως, κατέστη πλέον σαφές ότι δεύτερη νηοπομπή με κατεύθυνση νοτιοδυτική έπλεε προς την περιοχή Κυρήνειας. Ήταν η δύναμη των αντιτορπιλικών και αποβατικών, η οποία περιγράφηκε πριν.

Για την καλύτερη καθοδήγηση της, οι Τουρκοκύπριοι εμπρηστές άναψαν τεράστιες φωτιές σε σημεία της βόρειας πλευράς του Πενταδάκτυλου (σ.σ.: σας θυμίζει τίποτα αυτό;)

Μία από αυτές έκαιγε συνεχώς από την Πέμπτη 18 Ιουλίου, στην πλαγιά απέναντι ακριβώς από το σημείο, όπου τελικά διενεργήθηκε απόβαση.

Η πρόοδος του πλου της νηοπομπής εξελίχθηκε ως εξής:

20 Ιουλίου, ώρα 00.00:32 μίλια από το ακρωτήριο του Αποστόλου Ανδρέα

Ώρα 01.00: 40 μίλια από τις ακτές της Κυρήνειας

Ώρα 02.00: 28 μίλια από τις ακτές της Κυρήνειας

Ώρα 03.00: 22 μίλια από τις ακτές της Κυρήνειας

Ώρα 04.00: 15 μίλια από τις ακτές της Κυρήνειας

Ώρα 04.45: 10 μίλια από τις ακτές της Κυρήνειας

Ανά μισή ώρα, η Ναυτική Διοίκηση Κύπρου ανέφερε την πρόοδο του πλου στο ΓΕΕΦ, όπως έπραττε ομοίως και η διοίκηση του 251 Τάγματος Πεζικού, το οποίο βρισκόταν στην περιοχή και οι άνδρες του διέκριναν καθαρά τα φώτα των αντιτορπιλικών.

Το ΓΕΕΦ με τη σειρά του ανέφερε τηλεφωνικά στο ΑΕΔ. Οι απαντήσεις από την Αθήνα έφθαναν στερεότυπες και καθησυχαστικές: «Δεν δικαιολογείται ανησυχία. Πρόκειται περί γυμνασίων».

Η εκτίμηση του ταξίαρχου Γεωργίου Σέργη είναι διαφωτιστική: «Από τις 02.00 κατέστη σαφές ότι θα διενεργείτο απόβαση στην περιοχή Κυρήνειας. Παρόλα αυτά, το ΓΕΕΦ εξακολούθησε να αδιαφορεί για τον επερχόμενο κίνδυνο. Δεν διέταξε ούτε το απλούστερο μέτρο ασφαλείας, την έξοδο των μονάδων από τα στρατόπεδα τους.

Ο αναπληρών τον αρχηγό ΓΕΕΦ, ταξίαρχος Γεωρνίτσης, ενημέρωνε διαρκώς το ΑΕΔ, ήταν όμως υποχρεωμένος να θέσει σε εφαρμογή το σχέδιο άμυνας, βάσει εξουσιοδότησης που του παρείχετο από αυτό, όταν η εχθρική νηοπομπή εισήλθε στα κυπριακά χωρικά ύδατα. Δεν το έπραξε όμως, αλλά συνέχισε να ζητά οδηγίες από το ΑΕΔ για το τι έπρεπε να πράξει».

Το χάραμα της 20ής Ιουλίου 1974, βρίσκονταν στην περιοχή Κυρήνειας τρία τάγματα πεζικού, δύο μοίρες πυροβολικού, καθώς και δύο πυροβολαρχίες ορεινού πυροβολικού. Το μεγαλύτερο μέρος των τριών μοιρών καταδρομών παρέμενε στην πρωτεύουσα, λόγω του πραξικοπήματος. Πριν από την εκτέλεση της απόβασης, όμως, ανέλαβε δράση η Τουρκική Αεροπορία και έτσι ξεκίνησε η εισβολή.

Λίγο πριν από τις 05.00 (κατ' άλλες μαρτυρίες αργότερα) άρχισαν οι προσβολές στόχων με επίκεντρο την ευρύτερη περιοχή Κυρήνειας, με σκοπό την παράλυση των μονάδων της Εθνικής Φρουράς.

Προσβλήθηκαν: τα στρατόπεδα πεζικού και πυροβολικού, το οδικό δίκτυο δυτικά και ανατολικά της Κυρήνειας, ο Ναυτικός Σταθμός Κυρήνειας και δύο Σταθμοί Ελέγχου – Προειδοποίησης (ΣΕΠ) της Αεροπορίας.

Στη Λευκωσία προσβλήθηκαν: το ΓΕΕΦ, οι μοίρες πυροβολικού με έδρα στην Αθαλάσσα (προάστιο της Λευκωσίας), καθώς και άλλες μονάδες. Επίσης, προσβλήθηκε το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ και ο διεθνής αερολιμένας Λευκωσίας.

Το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ, στη Μακεδονίτισσα Λευκωσίας, υπέστη μεγάλες καταστροφές. Ο διοικητής της, όμως, είχε την πρόνοια να διατάξει, περί τις 04.00, διασπορά. Έτσι, όταν η τουρκική Αεροπορία προσέβαλε με σφοδρότητα το στρατόπεδο, αυτό ήταν άδειο.

Καταστράφηκε επίσης ο ΣΕΠ στο βορειοδυτικό άκρο του νησιού, ο οποίος προσβλήθηκε από σμήνος δέκα τουρκικών αεροσκαφών. Οι μεγαλύτερες απώλειες, όμως, εντοπίστηκαν στις μονάδες πυροβολικού, οι οποίες δεν προέβησαν σε διασπορά. Η 185 Μοίρα Πεδινού Πυροβολικού προσβλήθηκε από αέρος ακριβώς την ώρα που εξερχόταν του στρατοπέδου της. Το προπορευόμενο όχημα της κτυπήθηκε από εμπρηστική βόμβα ναπάλμ και φονεύθηκαν έξι άνδρες. Πολλά οχήματα και πέντε πυροβόλα της Μοίρας καταστράφηκαν. Στην παρακείμενη 187 Μοίρα, οκτώ από τα δώδεκα πυροβόλα υπέστησαν ζημιές.

Αντίθετα, άλλες μοίρες κινήθηκαν γρήγορα και έφθασαν στις προβλεπόμενες θέσεις χωρίς απώλειες. Αναφέρεται ενδεικτικά η 189 Μοίρα Πεδινού Πυροβολικού, η οποία κατόπιν διαταγής του διοικητή της, ταγματάρχη Δημήτριου Γκότση, ετοιμάστηκε για αναχώρηση από τις 03.00. Η Μοίρα τάχθηκε στην περιοχή αεροδρομίου και ξεκίνησε βολές με τα οκτώ πυροβόλα της των 100 χιλ , κατά του θύλακα και κατά του χώρου απόβασης, παρότι δεν υπήρξε παρατήρηση βολής. Πρέπει, όμως, να σημειώσω ικανοποιητικό ποσοστό ευστοχίας, αφού ο ταγματάρχης Γκότσης επικηρύχθηκε από το τουρκικό Επιτελείο αντί του ποσού των 50.000 κυπριακών λιρών.

Οι βομβαρδισμοί συνεχίστηκαν αμείωτοι και, γύρω στις 07.30, προσέλαβαν νέα ένταση. Πολλά σημεία στη Λευκωσία φλέγονταν. Χρησιμοποιήθηκαν κυρίως αεροσκάφη F-100. Εφορμούσαν ανά ζεύγος από ύψος 120-150 ποδών, βομβάρδιζαν και προέβαιναν πάλι σε ταχεία ανύψωση.

Τα άρματα μάχης και τα τεθωρακισμένα οχήματα της Εθνικής Φρουράς δεν υπέστησαν απώλειες, διότι βρίσκονταν, λόγω του προηγηθέντος πραξικοπήματος, σε διάφορα σημεία της Λευκωσίας. Δύναμη 18 αρμάτων T-34, η οποία βρισκόταν στην περιοχή Αγίας Παρασκευής, με την έναρξη των αεροπορικών προσβολών προέβη αμέσως σε διασπορά.

Μετά τις πρώτες επιθέσεις, άρχισε η ρίψη αλεξιπτωτιστών στο νοτιοανατολικό τμήμα του θύλακα Λευκωσίας – Κιόνελη, κοντά στο χωριό Χαμίτ Μάνδρες. Στο βόρειο άκρο, προς την Αγύρτα, άρχισε από τις 06.30 η μεταφορά δια ελικοπτέρων των Τούρκων καταδρομέων. Τα τουρκικά μεταγωγικά αεροσκάφη 0-47 πετούσαν σε χαμηλό ύψος και με μικρή ταχύτητα, αποτελώντας ελκυστικούς και ευάλωτους στόχους. Το ΓΕΕΦ ζήτησε από το ΑΕΔ «αποδέσμευσιν των πυροβόλων δια να κτυπηθούν οι αλεξιπτωτισταί».

Από την Αθήνα δόθηκε μία απάντηση πρωτάκουστη στα παγκόσμια στρατιωτικά χρονικά: «Αυτοσυγκράτηση». Ενώ οι αδιάλειπτες αεροπορικές προσβολές μείωναν ακόμα περισσότερο την αποδιαρθρωμένη από το πραξικόπημα Εθνική Φρουρά, ενώ ο κεντρικός τουρκοκυπριακός θύλακας ενισχυόταν με δυνάμεις αλεξιπτωτιστών και καταδρομέων, η αποβατική νηοπομπή προσέγγισε πλέον τον χώρο απόβασης... Το δράμα είχε αρχίσει".